

Лекція 17. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

План

- 1.Сутність міжнародних фінансів та їх роль у сучасній світовій економіці.**
- 2.Світові фінансові ринки.**
- 3.Міжнародна валютна система та її особливості.
Валютний ринок і валютний курс.**
- 4.Міжнародні розрахунки.**

1. Сутність міжнародних фінансів та їх роль у сучасній світовій економіці.

Досліджуючи сутність міжнародних фінансами, їх необхідно розглядати з **різних боків** :

Економічний зміст – це економічні відносини у грошовій формі, що виникають у процесі перерозподілу національних продуктів при руху товарів, послуг і капіталів на світовому ринку; включають міждержавні й транснаціональні кредитно-фінансові відносини і характеризуються участю в них іноземного елемента

Матеріальний зміст це фонди фінансових ресурсів, які утворилися на основі розвитку зовнішньоекономічних відносин і використовуються для забезпечення безперервності й рентабельності суспільного відтворення на світовому рівні та задоволення спільних потреб, які мають міжнародне значення

З інституційної точки зору – це сукупність міжнародних і регіональних інституцій (банків, валютних та фондових бірж, міжнародних фінансових інституцій, регіональних фінансово-кредитних установ), **організацій** (міжнародних та регіональних економічних організацій і об'єднань), **міжнародного бізнесу**, через які здійснюється рух світових фінансових потоків

Особливості міжнародних фінансів як економічних відносин:

відгалуження частини коштів у національній валюті на внутрішньому ринку інших держав та світових господарських ринках. Ці кошти втрачають взаємозв'язок з національною економікою і підпорядковуються правилам

Міжнародні фінанси — це економічна категорія, що відображає перерозподільні відносини національних і наднаціональних суб'єктів світової економіки з приводу руху вартості між країнами та у процесі формування й використання грошових фондів.

Суб'єктами міжнародних фінансів є фізичні та юридичні особи, уряди, міжнародні організації й фінансові інституції, а також банки та інші кредитно-фінансові установи — посередники на міжнародному фінансовому

ринку.
Об'єктом міжнародних фінансів є **потоки грошових коштів*** і пов'язані з ними фінансові відносини на світовому ринку.

Класифікація валютно-фінансових потоків

За типом економічної взаємодії нерезидентів

Зовнішньоторговельні. Капітальні. Спекулятивні. Балансуючі.

За формою міжнародних фінансових ресурсів

у формі офіційної міжнародної фінансової допомоги, цінних паперів і банківських кредитів, офіційних і приватних золотовалютних резервів

За видами економічної діяльності

Потоки розрахунків за товари та послуги. Поточні та капітальні трансферти у грошовій формі. Кредитні ресурси. Прямі та портфельні інвестиції. Потоки резервних активів.

За переходом прав

Потоки, спрямовані з офіційних джерел в офіційну власність. Потоки, спрямовані з приватних джерел у приватну власність. Потоки,

***Міжнародні валютно-фінансові потоки** — це потоки іноземних валют або будь-яких інших фінансових активів, що зумовлені економічною діяльністю суб'єктів світового господарства

Функції міжнародних фінансів
Розподільча
Контрольна

Міжнародні фінанси є однією з визначальних підсистем світового го-сподарства, яка справляє вирішальний вплив на національну та світову економіку

Світова валютна система та міжнародні валютні операції

(національні та резервні валюти, міжнародні колективні валюти, умови взаємної конвертованості, валютний паритет, валютний курс, національні та міжнародні механізми регулювання валютних курсів)

міжнародні розрахунки

(економічні відносини з приводу обміну валют на валютних ринках, що здійснюються переважно у безготівковій формі шляхом відповідних записів на банківських рахунках в уповноважених банках)

Міжнародний фінансовий менеджмент

(управління фінансами міжнародного бізнесу (ТНК), фінансами міжнародних інституцій і організацій)

Система міжнародних фінансів

Міжнародне оподаткування

(уникнення подвійного оподаткування, оподаткування в економічних співтовариствах)

Міжнародні фінансові ринки

(механізми торгівлі конкретними фінансовими інструментами – валютою, кредитами, цінними па-перами тощо)

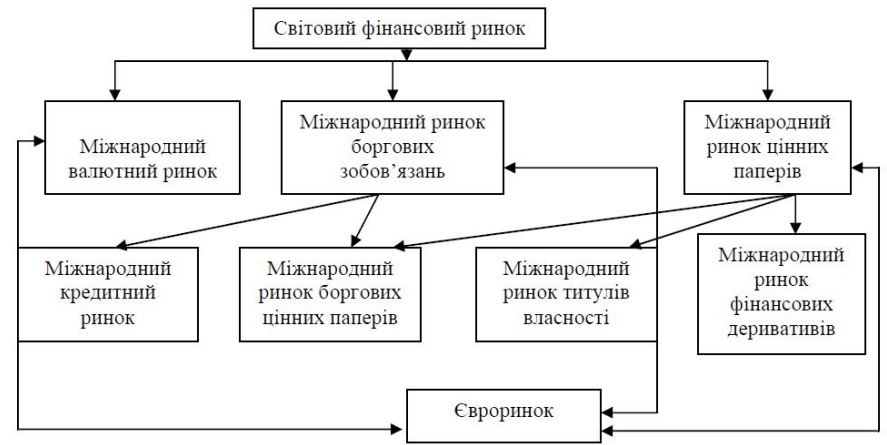
Фінанси міжнародних інституцій (МВФ, МБР, Група Світового Банку, ЄІБ, ЄБРР тощо)

Фінанси міжнародних організацій (ЄС, ООН та ін.)

2. Світові фінансові ринки.

Світовий фінансовий ринок - система ринкових відносин, яка забезпечує акумуляцію та перерозподіл міжнародних фінансових потоків.

Світовий фінансовий ринок поділяється на **міжнародні валютні ринки, міжнародні ринки боргових зобов'язань, міжнародні ринки цінних паперів**, кожний з яких включає євроринок (ринки євродепозитів, єврокредитів, євроакцій, єврооблігацій, євровекселів та ін.)

Основні тенденції, що спостерігаються на світовому

Сучасний світовий фінансовий ринок **характеризується:**

- ❖ значним обсягом фінансових ресурсів та операцій, які здійснюються цілодобово, у більшості своїй уніфіковані і до яких залучаються суб'єкти з високим рейтингом;
- ❖ скасуванням обмежень на фінансові потоки через національні кордони, таких, як контроль капіталів та обмеження обігу іноземних валют.
- ❖ високим рівнем використання інформаційних технологій, які зменшують вартість трансакцій між країнами;
- ❖ застосуванням різноманітних фінансових інструментів.

- Створення валютних блоків навколо провідних валют світу.
- Змінюється структура фінансових інструментів ринку на користь інструментів реального сектора — корпоративних цінних паперів та їх похідних.
- Фондові ринки є головним структуроутворювальним чинником фінансового сектора.
- Зростання взаємозв'язку між фінансовим та реальним секторами економіки.

3. Міжнародна валютна система та її особливості.

Валютний ринок і валютний курс

Валюта - це грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товару.

національна валюта; іноземна валюта; міжнародна (регіональна) валюта.

По відношенню до курсів інших валют	сильну (тверду) та слабку (м'яку) валюту.
За матеріально-речовою формою	готівковою і безготівковою
За принципом побудови	«кошикового» типу і звичайною
Ступінь конвертованості	повністю конвертовані, частково конвертовані та неконвертовані.

Обмінний валютний курс — це:

- ❖ **кількість одиниць** однієї валюти, яка необхідна для придбання одиниці іншої валюти;
- ❖ **ринкові ціни** однієї валюти, виражені в іншій валюті;
- ❖ **сукупність цін валют**, взаємопов'язаних тристороннім арбітражем.

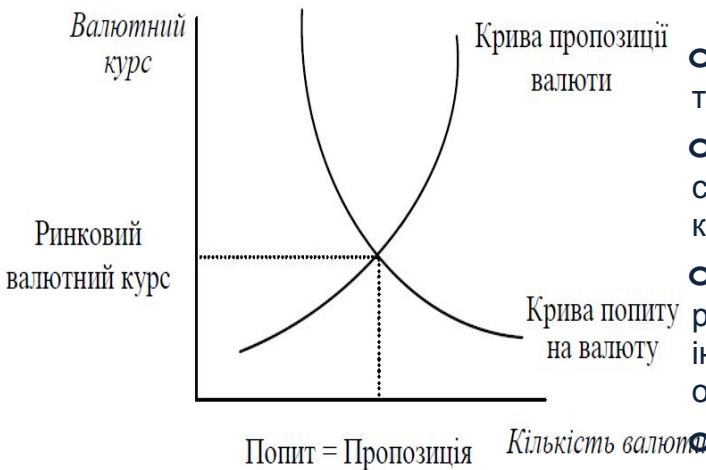
Для оцінки темпів економічного розвитку використовують **декілька розрахункових видів валютних курсів:**

o **Номинальний валютний курс.** Це — курс між двома валютами, тобто відносна ціна двох валют (пропозиція їх обміну однієї на іншу).

o **Реальний валютний курс.** Це — номінальний валютний курс, скорегований на відносний рівень цін у своїй країні і в тій країні, до валюти якої котирується національна валюта.

o **Номинальний ефективний валютний курс.** Він розраховується як співвідношення між національною валютою і валютами інших країн, зваженим у відповідності з питомою вагою цих країн у валютних операціях даної країни.

o **Реальний ефективний валютний курс.** Це номінальний ефективний валютний курс, скоригований на зміну рівня цін або інших показників витрат виробництва, який показує динаміку реального валютного курсу даної країни до валют країн — основних торговельних партнерів

Міжнародний валютний ринок

— це міжнародна мережа офіційних центрів, де відбувається купівля-продаж іноземних валют.

Валютні ринки забезпечують своєчасність здійснення міжнародних платежів і розрахунків, страхування валютно-кредитних ризиків, диверсифікації валютних резервів

Міжнародна валютна система

функціональна форма організації міжнародних валютних відносин, тобто сукупність способів, інструментів та органів (інститутів), за допомогою яких здійснюються грошові розрахунки в рамках світового господарства

Елементи міжнародної валютної системи:

- національні резервні та наднаціональні (колективні) валютні одиниці;
- умови взаємної конвертованості валют;
- уніфікований режим валютних паритетів;
- регламентація режимів валютних курсів; міждержавне регулювання валютних обмежень;
- уніфікація міжнародних розрахунків;
- режим світових валютних ринків і ринків золота;
- міждержавні регіональні та наддержавні органи, що займаються регулюванням валютно-фінансових зв'язків і відносин.

Еволюція світової валютної системи

Назва	Дата та місце юридичного оформлення	Характеристика
Паризька валютна система	Міжнародна угода на конференції в Парижі (1867 р.)	визнавала золото єдиною формою світових грошей. Основою валютної системи виступав золотомонетний (золотий) стандарт. Система з фіксованими курсами.
Генуезька валютна система	Міждержавна умова Генуезької міжнародної економічної конференції (1922 р.)	основою системи виступали золото та девізи (іноземні валюти); золоті паритети були збережені; валютні курси вільно коливалися; валютне регулювання здійснювалось у формі міжнародних конференцій, нарад, активної валютної політики
Бреттон-Вудська валютна система	Міжнародна конференція в Бреттон-Вудсі (1944р.)	ґрунтувалась на золотовалютному стандарті; установлення фіксованих паритетів, погоджених в рамках МВФ, на основі яких порівнювалися і обмінювалися валюти; конвертованість валют, свобода і багатосторонність платежів за поточними операціями; заборона вільної (приватної) купівлі-продажу золота.
Ямайська валютна система	Міжнародна Ямайська конференція (1978 р.)	закріплена відмова від фіксованих паритетів (1973 р. були введені плаваючі валютні курси); спирається на СДР (колективну валюту МВФ); дозволяє як фіксовані, так і плаваючі валютні курси або їх змішаний варіант; наявність замкнутих валютних блоків; прорада МВФ до подальшого розвитку міжнародної валютної системи

Міжнародні розрахунки

Міжнародні розрахунки

є системою регулювання платежів за грошовими вимогами та зобов'язаннями, що виникають між суб'єктами міжнародної економічної діяльності на основі політичних, економічних, науково-технічних та інших відносин.

а) **комерційні платежі за грошовими вимогами**

б) **некомерційні платежі**, пов'язані з перевезенням пасажирів, страхуванням, туризмом, переказом грошей за кордон тощо.

Фактори, що визначають стан міжнародних розрахунків:

- ❖ економічні та політичні відносини між країнами;
- ❖ становище країни на товарних і грошових ринках;
- ❖ ступінь використання та ефективність державних заходів щодо зовнішньоекономічного регулювання;
- ❖ міжнародні торговельні правила та звичаї;
- ❖ регулювання міждержавних товарних потоків, послуг і капіталів;
- ❖ відмінності в темпах інфляції в різних країнах;
- ❖ стан платіжного балансу;
- ❖ банківська практика;
- ❖ умови зовнішньоторговельних контрактів та кредитних угод;
- ❖ конвертованість валют тощо.

Акредитив — це *розрахунковий або грошовий документ*, який являє собою *доручення однієї кредитної установи іншій здійснити* за рахунок спеціально заброньованих коштів **оплату** товарно-транспортних документів за відвантажений товар **або сплатити** пред'явникові акредитива **певну суму грошей**.

Форми міжнародних розрахунків

Держава може втручатися у сферу міжнародних розрахунків шляхом використання **валютних клірингів**. **Валютний кліринг** — це міжурядова угода про взаємний залік зустрічних вимог і зобов'язань, які виходять з вартісної рівності товарних поставок і наданих послуг.

відзивний, безвідзивний, покритий та непокритий акредитив

Інкасо — це банківська операція, за допомогою якої **банк** за дорученням свого клієнта (експортера) **отримує** на підставі розрахункових документів, **грошові кошти, що належать клієнту, від платника (імпортера)** за відвантажені йому товарно-матеріальні цінності або надані послуги **і зараховує ці кошти на рахунок клієнта-експортера у себе в банку**. Ця форма платежу значно поширена, оскільки дешевша порівняно з акредитивом.

Зміст і структура платіжного балансу.

ПЛАТІЖНИЙ

БАЛАНС (balance of payments) – співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, та сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного

є **статистичним звітом**, у якому в систематизованому вигляді наведено сумарні дані про зовнішньоекономічні операції резидентів країни з резидентами інших країн (з нерезидентами) за певний період (місяць, квартал, рік).

- складається з **двох частин** – надходжень і платежів. Якщо $H > П$, платіжний баланс є **активним (профіцитним)**, а якщо навпаки – є **пасивним (дефіцитним)**.

В Україні відповідальність за складання *П.б.* на законодавчому рівні покладено на Національний банк. *П.б.* складається щоквартально та публікується в аналітично-статистичному виданні Національного банку України «Платіжний баланс і зовнішній борг України» та на сторінці Національного банку в мережі Інтернет.

Платіжний баланс складається на певну дату

є вартісним вираженням масштабів, структури та характеру зовнішньоекономічних операцій країни та її участі у світовому господарстві. За формою складання.

Основні компоненти платіжного балансу групуються за двома рахунками: **рахунком поточних операцій, рахунком операцій з капіталом і фінансових операцій.**

Рахунок поточних операцій включає всі операції з **реальними цінностями**, що відбуваються між резидентами та нерезидентами, а також операції, **пов'язані з безоплатним наданням або одержанням цінностей**, які призначені для поточного використання. У структурі поточного рахунка виділяються чотири основні компоненти: **товари, послуги, доходи та поточні трансферти**.

Рахунок операцій з капіталом охоплює всі операції, які включають **одержання або оплату капітальних трансфертів** (трансферти на інвестиційні цілі, прощення боргу, перекази мігрантів тощо), а також **придбання або реалізацію нефінансових активів та прав власності**, таких як, наприклад, торгові марки, патенти, авторські права, права на видобуток корисних копалин та інші.

Міжнародний фінансовий менеджмент

Міжнародний фінансовий менеджмент являє собою **систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів на світовому або міжнародному рівнях**. Іншими словами, це цілеспрямований вплив суб'єктів управління на систему міжнародних фінансів, окремі ланки та елементи за допомогою спеціальних прийомів, методів та інструментів для досягнення цілей і завдань міжнародної фінансової політики.

Метою міжнародного фінансового управління є організація міжнародних фінансових відносин таким чином, щоб вони забезпечували максимальний результат функціонування усієї світової економічної

Складові глобального управління фінансами

Фінансовий менеджмент міжнародного бізнесу - це система прийняття економічних рішень, які виникають при реалізації завдань фінансового менеджменту в умовах інтернаціоналізації господарчої діяльності фірми, ТНК. **Об'єктом** виступає міжнародний бізнес, основними видами якого є міжнародна торгівля і зарубіжні інвестиції. Головним суб'єктом фінансового управління міжнародного бізнесу є **міжнародна фірма**, яка вирізняється від національної тим, що на її діяльність безпосередньо як фактори національного виміру, так і над національні чинники - тарифні бар'єри, валютні курси, відмінності в рівнях відсоткових ставок і темпів інфляції в різних країнах, мова, політичні проблеми тощо.

Управління фінансами міжнародних фінансових організацій та інституцій подібні до державного фінансового менеджменту, тільки їх головним **суб'єктом** є міжнародна організація чи інституція, а **об'єктом** виступають фінансові ресурси та відносини цих організацій.

Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій виконує як загальні для всіх фірм *функції* (фінансове планування, оперативне управління (облік, регулювання) та контроль), так і функції, притаманні лише міжнародному менеджменту, котрі зумовлені функціонуванням у неоднорідному середовищі в умовах валютного ризику, обмежень на міжнародну торгівлю й інвестиції, політичного ризику, особливих умов оподаткування й обліку